

IN HET KORT

Deze rubriek wordt samengesteld door Toon Vernooij. Bijdragen van lezers voor deze rubriek zijn van harte welkom. Stuur een berichtje naar toonvernooij@planet.nl.

Slimme kraaien

Er is in deze rubriek al eens eerder iets geschreven over het opmerkelijk slimme gedrag van roeken. Uit veldwaarnemingen was al bekend dat roeken elkaar na een ruzie troosten, iets wat in de dierenwereld ongebruikelijk is. Kraaiachtigen hebben wat intelligentie betreft een naam op te houden. Aan de universiteit van Cambridge doet Chris Bird (what's in a name?) al jaren onderzoek aan kraaiachtigen. Verschillende soorten kraaiachtigen worden in grote volières gehouden en constant geobserveerd. Met name roeken blijken een verbijsterend probleemoplossend vermogen te hebben. Zo hebben ze geleerd om met behulp van steentjes het waterniveau in een reservoir zodanig te verhogen dat zij net bij een drijvend brokje voedsel kunnen. Plastic eieren waarin vette wormen zijn verstopt weten ze met eindeloos geduld open te wrikken. Californische struikgaaien zijn ware geheugenkunstenaars: zij zijn in staat om van 30.000 verschillende plekken niet alleen te onthouden dat ze er voedsel hebben verborgen, maar ook welk soort voedsel. Ook houden ze er bij het verstoppen rekening mee dat ze door soortgenoten kunnen worden afgeluisterd. Als ze voedsel in een grintbak verstoppen, wachten ze tot anderen ver genoeg uit de buurt zijn. Maar als ze een zandbak tot hun beschikking hebben, zorgen ze alleen dat andere vogels hen niet zien. Vlaamse gaaien floten als er vrouwelijke verzorgers langs liepen, net als de bouwvakkers die aan hun verblijf hadden geklust. Bird is er van overtuigd dat veel kraaiachtigen in staat zijn om bepaalde concepten toe te passen in nieuwe, onverwachte situaties en dat zij zich in het gedrag van anderen kunnen verplaatsen. Andere wetenschappers nuanceren die visie en wijzen op het gevaar van antropomorfisme (het toedichten van menselijke eigenschappen). Wie gelijk heeft, zal de tijd leren.

Roek - Jan van der Greef

Bron: *NRC Handelsblad*, 24/25 oktober 2009

Trekvogels broeden tijdens de trek

Het is niet ongewoon dat veel vogels meerdere keren in een seizoen broeden, maar dat doen ze dan wel in hetzelfde gebied. Amerikaanse onderzoekers van de University of Washington in Seattle hebben ontdekt dat verschillende Noord-Amerikaanse soorten halverwege de zomer, na voltooiing van een broedsel, vertrekken naar het zuiden. Onderweg, vele duizenden kilometers zuidelijker in Mexico, blijken sommige vogels een tweede keer te broeden. In die periode regent het overvloedig in het onderzochte gebied en wemelt het van de insecten. Het is daarom een populaire tussenstop op de trek naar zuidelijker streken. Dat het niet om vogels ging die al het hele jaar in Mexico waren, konden de onderzoekers afleiden uit isotopenonderzoek van de veren. Daaruit bleek dat de vogels ten minste enkele maanden in het noorden van de Verenigde Staten hadden gezeten en hoe lang dat was geleden. Onder de "dubbelbroeders" waren soorten vireo's en troepialen. Overigens is van de (Euraziatische) kwartel en de morinelplevier bekend dat zij tijdens de voorjaartrek tijdens een tussenstop soms al broeden om daarna verder te trekken.

Bron: *NRC Handelsblad*, 27 oktober 2009

Lekker luchtje

Vrijwel iedere vogelaar kent het verschijnsel van buizerden en haviken die tijdens het broeden verse, groene takken in het nest leggen. Franse ornithologen hebben een vergelijkbaar fenomeen bij pimpelmezen onderzocht. De pimpelmezen legden tijdens het broeden en het grootbrengen van de jongen regelmatig verse blaadjes en takjes van geurende kruiden in het nest. Altijd is gedacht dat vogels dit doen om hun jongen zoveel mogelijk van parasieten te vrijwaren. Een klein probleem is alleen dat er nauwelijks enig meetbaar verschil is in de hoeveelheid parasieten tussen de jongen uit nesten met en nesten zonder vers groen. De vraag is dus: waarom doen vogels al die moeite dan?

De Fransen hebben bij een populatie pimpelmezen in Corsica consequent uit een deel van de nestkasten het verse, geurige groen verwijderd en vervangen door droog mos. Na enige tijd werden monsters genomen van de lichaamsbacteriën van de jongen door een kweekschalpje tegen de flank te drukken. De kweken van de jongen uit nesten zonder verse kruiden bleken veel meer bacteriën te bevatten. Het aantal parasieten was vrijwel hetzelfde. Men vermoedt dat de kruiden een licht bacteriedodende werking hebben, waardoor jongen gezonder zijn en minder snel ziek worden.

Bron: *Natural History*, vol. 118, nr. 8 (oktober 2009)